

Sztąberska, Małgorzata

XI konferencja "Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich. Samorząd ziem pruskich: organizacja i funkcjonowanie" : Olsztynek, 25 października 2006 r. : sprawozdanie

Komunikaty Mazursko-Warmińskie 3, 453-454

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Małgorzata Sztąberska

**XI konferencja „Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich.
Samorząd ziem pruskich: organizacja i funkcjonowanie”.
Olsztynek, 25 października 2006 r. Sprawozdanie**

Kolejne, jedenaste już, spotkanie badaczy dziejów Warmii i Mazur, w Olsztyнку poświęcone było samorządności tego regionu na przestrzeni wieków. Organizatorami i inicjatorami konferencji były: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Towarzystwo Naukowe im. W. Kętrzyńskiego oraz Muzeum Kultury Ludowej Park Etnograficzny w Olsztyнку. W obliczu toczącej się kampanii samorządowej temat olsztyneckiego spotkania okazał się niezwykle aktualny.

Konferencję otworzył swoim wystąpieniem, a także poprowadził pierwszą część obrad, dyrektor Muzeum Kultury Ludowej, Tadeusz Kufel. Następnie głos zabrał dyrektor Ośrodka Badań Naukowych, prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, który, powitawszy zebranych, wystąpił w roli prelegenta, przedstawiając zagadnienie sejmiku generalnego Prus Królewskich. Zjazdy generalne finalizowały sejmikowanie w tej prowincji, a ich przerwanie bądź odwołanie pozbawiało prowincję reprezentacji na sejmie oraz uchwał. Prelegent przedstawił szczegółowo strukturę (Rada, izba poselska) oraz skład „generałów”, z uwzględnieniem roli i aktywności biskupów warmińskich, omawiając również lokalizację tego typu sejmików. Wystąpienie prof. Achremczyka stanowiło doskonale kompendium wiedzy na temat sejmików generalnych Prus Królewskich, potwierdzając zarazem ogromne znaczenie tego organu nowożytnej samorządności.

Dr Sławomir Augustowicz omówił z kolei organizację, funkcjonowanie i przeobrażenia sejmu krajowego Prus Książęcych w XVI–XVII w., począwszy od zgromadzenia stanowego Prus Krzyżackich powoływanego przez Fryderyka Saskiego poprzez przemiany pruskiej organizacji stanowej w pierwszej połowie XVI w. Referent uwzględnił pełną charakterystykę obu kurii (panów i prałatów), tworzących Landtag, a potwierdzających zarazem rozwarstwienie stanu szlacheckiego. Dr Augustowicz podkreślił specyfikę ewolucji parlamentu w Prusach Książęcych, uwzględniając m.in. próby wprowadzenia elementów polskiej procedury parlamentarnej (jak chociażby bezskuteczne starania o ustanowienie stałego urzędu marszałka krajowego). Omawiany okres scharakteryzował jako przełomowy dla dziejów pruskiego parlamentaryzmu.

Zagadnienie reprezentacji stanów na sejmiku biskupstwa warmińskiego w XVI–XVIII w. przedstawiła dr Danuta Bogdan. Prelegentka wyjaśniła kwestie związane z nazewnictwem, chronologią zjazdów oraz wszelkimi aspektami funkcjonowania tego organu nowożytnej samorządności (miejsce, termin obrad, wybór posłów, czy też zasada separacji stanów). Do zasadniczych zagadnień poruszanych na omówionych przez prelegentkę zgromadzeniach należały kwestie podatkowe, w dalszej kolejności gospodarcze i wojskowe, jak również „przywożone” przez reprezentantów stanów sprawy bieżące. Interesujące i oparte na cennych materiałach źródłowych wystąpienie dr Bogdan w sposób wyczerpujący przybliżyło zebranych omawianą problematykę.

Drugą część obrad w Salonie Wystawienniczym w Olsztynku poprowadził prof. dr hab. Stanisław Achremczyk.

Jako pierwszy po przerwie wystąpił dr Jerzy Kielbik, prezentując referat pt. „Organizacje cechowe w miastach warmińskich jako przykład samorządu korporacyjnego epoki nowożytnej”. Referent w sposób jasny i rzeczowy przedstawił zasady funkcjonowania nowożytnej organizacji cechowej na terenie Warmii. Podstawą funkcjonowania tego typu korporacji był statut, zatwierdzany przez władarzy miasta, a głos decyzyjny w organizacji cechowej należał m.in. do starszych cechowych, te stanowiska obsadzone były również przez władze miejskie. Dr Kielbik wskazał zarówno pozytywne, jak i negatywne (zwłaszcza te długofalowe) aspekty funkcjonowania tej formy nowożytnej organizacji samorządowej.

Przedmiotem kolejnego wystąpienia była instytucja sejmiku prowincjonalnego Prus Wschodnich w XIX stuleciu. Zagadnienie to przedstawiła mgr Małgorzata Sztąberska. Prelegentka zaprezentowała w swoim referacie genezę (ze szczególnym uwzględnieniem roli sejmu prowincjonalnego) i funkcjonowanie tego, mało znanego w literaturze przedmiotu, organu władzy samorządowej na ziemiach wschodniopruskich. Mgr Sztąberska omówiła również uprawnienia (ustawodawcze, głównie na poziomie lokalnym oraz opiniodawcze) sejmiku prowincjonalnego oraz jego ewolucję w ostatnich dziesięcioleciach XIX w., w dobie intensywnej polityki germanizacyjnej, podkreślając szczególne warunki funkcjonowania i specyfikę samorządności tych ziem w czasach zaboru.

Obrady zwieńczyło wystąpienie burmistrza Olsztynka, który zapoznał zebranych z dylematami XX-wiecznej samorządności oraz najważniejsze dla ponad siedemnaścieletniego funkcjonowania miasta i gminy wydarzenia.

Spotkanie podsumowali prof. dr hab. Stanisław Achremczyk oraz dyrektor Tadeusz Kufel, podkreślając uniwersalność i ponadczasowość tematyki władzy samorządowej na przestrzeni wieków.

Kolejna olsztyńska konferencja spełniła swoje zadanie, stając się bezcenną okazją do wymiany poglądów, dyskusji i polemik. Owocem spotkania będzie kolejny tom z serii „Życie codzienne na dawnych ziemiach pruskich”, zawierający materiały konferencyjne.